

Se også Aftenposten 13/12.1993

Uten tillatelse fra finske myndigheter:

Omstridt minne- sten på plass

Norske krigsveteraner med NS-fortid har reist minnesten i Finland uten byggetillatelse fra skogstyret eller Rovaniemi kommune.

INGRID FURSETH

Dette slås nylig fast i den uavhengige avisen Lapin Kansa, som kommer ut i Rovaniemi i finsk Lappland. Selve bautaen er ennå ikke formelt reist. Stenen er på plass, men minneplaten i bronse med innskrifsjonen «Til minne om 196 norske krigsfrivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941-1944» er ikke på plass ennå. Lapin Kansa antyder at minnesmerket vil bli innviet i begynnelsen av desember.

— Minneplaten blir trolig montert til sommeren, slik jeg forstår det, opplyser forsvarsattachéen ved den finske ambassade i Oslo, oberstløytnant Tapani Hankaniemi. Forsvarsattachéen kjenner forøvrig ikke til at stenen nå er flyttet til den plassen den skal stå, i Norvajärvi i Rovaniemi, nær en bauta over falne tyske soldater. Han vet forøvrig at en natursten i området skal flyttes og brukes som piliar for den norske bautaen.

Hankaniemi bekrefter at en ny avtale er inngått, etter at den første tillatelsen til å reise bautaen ble trukket tilbake. Jo Benkow ba i egenskap av stortingspresident og med støtte fra den norske Linge-foreningen det statlige finske skogstyret gjøre dette.

Annen gang

Nå er avtalen om monumentet i havn, for annen

gang. Det var de pårørende som denne gangen måtte søke, og ikke bauta-komiteén med NS-fortid. Like fullt er det, såvidt Aftenposten erfarer, på det rene at komiteén skal fullføre arbeidet, og kontrakten, en vederlagsfri leieavtale, er nå undertegnet både på finsk og svensk side.

De som har undertegnet er de pårørende, komiteén som kaller seg «Norske krigsveteraner i Finland» der komiteelederen selv kjempet på tysk side, og den finske skogstyrelsen. Avtalen ble underskrevet i Finland 5. oktober og i Oslo 26. oktober.

13. november sto bygningsinspektør Eero Tulppo i Rovaniemi frem i Lapin Kansa og oppfordret dem som reiser dette minnesmerket til om å be om byggetillatelse. Dersom den ikke innvilges, må minnesmerket fjernes, sier han. Regiondirektør Eelis Hagström i den finske skogstyrelsen har forøvrig uttalt til samme avis at det ikke vil bli krevet at stenen tas ned igjen og at han venter på at det gis byggetillatelse. Monumentet skal stå ved siden av en parkeringsplass der en sti fører til minnesmerket over falne tyskere.

Reagerer

Medlemmer i Linge-kompaniet og pårørende til nordmenn som som måtte bøte med livet under den tyske okkupasjon, er blant dem som har sterke følelsesmessige reaksjoner i tilknytning til bautaen.

— Det dreier seg her om 196 frontkjempere som ville blitt dømt om de hadde overlevet krigen, sier tidligere oberst og medlem av Linge-kompaniet, Leif Schanche.

— De avla ed til Hitler,

meldte seg for den tyske Wehrmacht og kjempet under tysk kommando. Det er disse, både falne og levende landssvikere, som nå skal få sin bauta i Finland, sier Schanche.

— Disse må ikke blandes med de norske og svenske frivillige som i 1939-1940 deltok i kampen mot Sovjet, under finsk militær ledelse. De fleste av disse nordmennene kom hjem og kjempet mot tyskerne, inntil kampene opphørte i juni 1940, sier Schanche.

Privat sak

Pressetalsmann Ingvar Havnen i Utenriksdepartementet i Norge sier til Aftenposten at man der anser monumentet som en privat affære som det ikke er grunn til å blande seg opp i.

Heller ikke den finske ambassadøren ser det som sin oppgave å befatte seg med denne saken.

— Som faghistoriker synes jeg det er vanskelig å uttale seg om det er riktig eller galt å reise et monument over norske frontkjempere i Finland. Men som vanlig samfunnsborger kan jeg ha en mening, sier professor i historie ved Universitetet i Oslo, Ole Kristian Grimnes.

— Da kan jeg vanskelig godta at de nordmenn som kjempet for og med tyskerne, kan sidestilles med dem som kjempet for Norge på hjemme- og utefront. Men jeg kan ikke se at vi kan nekte noen å reise private monumenter.

Derimot reagerer jeg mot propaganda for frontkjemperlinjen og mot at den fremstilles som den riktige, men jeg synes ikke det var nødvendig med offentlig norsk inn gripen for å stoppe at bautaen ble reist, sier professor Grimnes.